

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om understöd för reparation av bostäder och energiunderstöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

För att förverkliga den nationella klimatstrategin har man för avsikt att börja bevilja energiunderstöd för bostäder. Genom understöden skall energihushållningen i bostadsbyggnader förbättras. Av denna anledning föreslås att det stiftas en lag, lagen om understöd för reparation av bostäder och energiunderstöd, som är nödvändig för beviljandet av understöden.

Med de nuvarande reparationsunderstöden för bostäder understöds bl.a. reparation av bostäder för äldre och handikappade i svag social och ekonomisk ställning, avlägsnande av rörelsehinder i bostadsbyggnader inklusive byggande av

hissar, reparation av förortshus samt startande av planmässig reparationsverksamhet i fråga om bostadshusbeståndet. Avsikten med propositionen är sammanfoga den lagstiftning som hänför sig till understöd med statsunderstödslagen.

Enligt propositionen skall reparationsunderstödens användningsändamål ändras till vissa mindre delar.

Propositionen hänför sig till statens budgetproposition 2003 och är avsedd att behandlas i samband med denna. Lagen är avsedd att träda i kraft vid ingången av 2003.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Energiunderstöd

Energiekonomiska reparationsunderstöd för bostäder beviljades 1978-1986 genom ett årligt anslag i statsbudgeten. Genom att bevilja understöden strävade man efter att främja bostädernas värmeekonomi och att spara användbar energi. Understöden hade förutom energiekonomiska även arbetskraftspolitiska och socialpolitiska mål. I bostadsbyggnader som årligen reparerades med understöd som delfinansiering fanns det i medeltal 50 000 - 100 000 bostäder. Stöd beviljades för alla typer av bostadsbyggnader. Till största delen understöddes reparation av ägarbostäder. Fördelningsgrunderna för understöden reglerades i årligen återkommande beslut av statsrådet. Typiska understödda åtgärder var tilläggsisolering av vindsbjälklag, förnyande

och reparation av fönster, anslutning till fjärr- eller regionvärme samt installerande av regleringsanordningar och mätanordningar. Understöden beviljades av kommunerna av den bevillningsfullmakt som anvisats dem. När man slutade att bevilja energiekonomiska reparationsunderstöd fanns det inga stöd som var direkt riktade till det nämnda ändamålet. Stöd som beviljas för grundförbättrings- och grundreparationsverksamhet har dock även haft energiekonomiska verkningar.

1.2. Reparationsunderstöd

Understöd för reparation av bostäder och bostadsbyggnader har beviljats av medel som anvisats i statsbudgeten, senare av Statens bostadsfonds medel, sedan 1987. Fullmakt att bevilja understöd har under de åren då understöden betalades av bostadsfondens medel anvisats under moment 35.30.60.

(Överföring till statens bostadsfond). Åren 2000 och 2001 var fullmaktens storlek 240 miljoner mark (ca 40,4 miljoner euro). År 2002 är fullmakten 40 miljoner euro. Dessutom har de fullmakter som under föregående år blivit oanvända eller återkallade årligen kunnat användas för understöden.

Reparationsunderstöden omfattas av lagen om understöd för reparation av bostäder (1031/1998). Närmare bestämmelser har meddelats genom statsrådets förordning om fördelningsgrunderna för understöd för reparation av bostäder (166/2002).

Understöden beviljas antingen av Statens bostadsfond eller kommunerna beroende på användningsändamålet för understödet och på vem som söker det. Enligt 2 § 1 mom. i den gällande lagen är användningsändamålen för understöden följande:

- 1) reparation av bostäder för särskilda befolkningsgrupper på sociala grunder,
- 2) andra reparationer som bidrar till att personer med ett särskilt behov av öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården kan bo hemma,
- 3) reparationer som är nödvändiga för att undanröja sanitära olägenheter på sociala grunder,
- 4) reparation av bostadsaktiebolagshus på bostadsområden som är föremål för särskilda utvecklingsåtgärder, samt
- 5) åtgärder som bidrar till att en planmässig reparationsverksamhet kan inledas.

Understöden enligt 1 punkten är sådana som beviljas av kommunerna. Understöden beviljas förhöjt till veteranhushåll. Sammanlagt beviljades år 2001 ca 80 miljoner mark i understöd enligt denna punkt.

Understödet enligt 2 punkten har beviljats för byggande av hissar och avlägsnande av rörelsehinder. Dessutom har understöd beviljats för ändring av anstaltsbyggnader till att användas som bostäder och ändring av användningsändamålet för utrymmen i bostadsbyggnader. Sammanlagt beviljades år 2001 ca 85 miljoner mark i sådana här understöd.

Understödet enligt 3 punkten avsedda att undanröja sanitära olägenheter har beviljats om reparationsåtgärderna är omfattande och det sökande hushållet befinner sig i en svår ekonomisk situation. År 2001 beviljades ca 2,5 miljoner mark i sådana här understöd.

Understödet enligt 4 punkten har beviljats för

reparation av bostadsaktiebolagshus som är belägna i förorter som av Statens bostadsfond har klassificerats som projektområden. År 2001 fanns det sammanlagt 69 projektområden och understöd beviljades till ett belopp av ca 53 miljoner mark.

Till de understödande åtgärderna enligt 5 punkten hör bedömning av bostadsbyggnaders skick, undersökning av bostadsbyggnaders skick, uppgörande av servicehandbok och planering av ombyggnadsåtgärder. År 2001 beviljades understöd till ett totalt belopp på ca 39 miljoner mark.

Understödsystemet är fortfarande en nödvändig del av det bostadspolitiska stödsystemet. Med dess hjälp kan man effektivera användningen av bostadsbeståndet så att det bl.a. motsvarar de krav som ställs på grund av att befolkningens åldersstruktur blir äldre. Också koncentrationen av befolkningen i tillväxtcentra medför behov av ändringar både när det gäller bostadsbeståndet i områden med minskande och med ökande befolkningens mängd. För att de centrala hjälpmedlen för det planmässiga underhållet av bostadsfastighetsbeståndet skall kunna användas allmänt krävs fortfarande understöd.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Den nationella klimatstrategins (HIM 2/2001) mål är att begränsa utsläppen av växthusgaser. Som en ekonomisk stödåtgärd för att förverkliga klimatstrategin börjar man bevilja energiunderstöd för bostäder. Enligt strategin effektiveras energiekonomiska reparationer bl.a. genom att man i högre grad än tidigare inriktar reparationsunderstöden på energisparande åtgärder. Enligt strategin är det ändamålsenligt att hålla i sär dessa reparationsunderstöd från det övriga reparationsunderstödsystemet.

Enligt riksdagens uttalande i samband med behandlingen av statsbudgeten 2002 förutsätter riksdagen att den bevillningsfullmakten som är avsedd för reparationsunderstöd höjs vid uppgörandet av budgeten 2003 och att behovet av energiekonomiska understöd beaktas särskilt i budgeten.

Som en allmän lag för förfaringsättet vid beviljande av understöden skall

statsunderstödslagen (688/2001) tillämpas, men till vissa delar finns det behov att också utfärda speciallagstiftning.

Statsunderstödslagen trädde i kraft den 1 september 2001. Då lagen trädde i kraft har flera paragrafer i den gällande lagen om understöd för reparation av bostäder blivit onödiga. Av samma orsak måste en del andra bestämmelser ändras. Avsikten är därför att stifta en ny lag som beaktar den allmänna lagstiftning som trätt i kraft.

Till de bestämmelser som blivit överflödiga hör bestämmelser om utbetalning av understöd, inledande av reparationsarbeten, återbetalning av understöd, räntor och dröjsmålsräntor, ändringssökande, delgivning av beslut samt om tjänsteansvar.

På ett sätt som avviker från den nuvarande lagen föreslås att det stiftas bestämmelser om användningsbegränsningar i fråga om understöd. Den föreslagna bestämmelsen är till vissa delar strängare än motsvarande nu gällande bestämmelse.

I propositionen har dessutom beaktats att det är skäl att den övervakande myndigheten begränsat garanteras tillträde till hemfridsfären vid utförande av granskningar.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Verkningar på statsekonomin och kommunalekonomin

Bevillningsfullmakten för reparations- och energiunderstöd fastställs i statsbudgeten. I statsbudgeten för 2003 har under moment 35.30.60. (*Överföring från statens bostadsfond*) föreslagits en fullmakt på 50 miljoner euro för reparations- och energiunderstöd inklusive ett belopp som motsvarar projekt som återgått från år 2002 eller sådan fullmakt som annars blivit oanvänd. Enligt förklaringen till momentet reserveras 15 miljoner euro till energiunderstöd.

Propositionen har inga betydande inverkaner på kommunalekonomin.

Verkningar på olika gruppers ekonomiska situation

Eftersom man inte har för avsikt att väsentligt förändra förfarandet vid beviljandet av reparationsunderstöden förblir verkningarna på olika befolkningsgruppers situation i det närmaste oförändrade. En del av understöden beviljas på basis av en social eller ekonomisk behovsprövning, varvid de fördelaktiga verkningarna gynnar personer som är i en svag social och ekonomisk ställning. Propositionen kan antas inverka positivt på vissa specialgruppers, t.ex. studerandes, bostadssituation. Enligt propositionen kan understöd beviljas för ändring av anstaltsbyggnader till bostäder även för andra personer än sådana som är i särskilt behov av social- och hälsovårdens öppenvårdstjänster.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Beroende på användningsändamålet och understödstagaren beviljas statsunderstöd antingen av Statens bostadsfond eller av kommunen.

Statens bostadsfonds tillsynsuppgifter ökar i viss mån när det gäller reparationsunderstöden. Propositionen har dock inte så stor inverkan när det gäller ökande uppgifter att den skulle förutsätta en ökning av personalen.

Beviljandet av energiunderstöd innebär uppgifter både för Statens bostadsfond och kommunerna. Antalet energiunderstödsbeslut beror på den årliga bevillningsfullmakt som anvisas för ändamålet. Av betydelse är också hurudana åtgärder som understöds och hurudant bostadshusbeståndet som reparationen som skall understödjas gäller. Man beräknar att om fullmakten är 15 miljoner euro och de objekt som skall understödjas är flervånings- och radhus fattas ca 4 500 understödsbeslut per år. Å andra sidan har antalet reparationsunderstödsbeslut minskat i takt med att fullmakterna minskat så att det sammanlagda antalet beslut kommer att bli mindre än i mitten av 1990-talet.

3.3. Miljökonsekvenser

Enligt den nationella miljöstrategin har Finland som mål att begränsa utsläppen av växthusgaser som förorsakar klimatförändringar så att de årliga utsläppen under åren 2008—2012 i medeltal är högst lika stora som de var år 1990, dvs. ca 76,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Största delen, ca 70 procent av utsläppen, är koldioxidutsläpp som alstras vid förbränning av fossila bränslen och torv. Bostads- och servicebyggnadernas utsläpp av växthusgaser uppgick år 1990 till totalt 17,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Avsikten med beviljandet av energiunderstöd är att förbättra bostadshusbeståndets energihushållning. Genom att minska bostadsbyggnadernas energikonsumtion och öka användningen av förnybara energiformer i det befintliga byggnadsbeståndet kan man minska mängden utsläpp av växthusgaser. Minskningen av bostadsbyggnadernas energikonsumtion beror på typen av åtgärd och på vilken typ av byggnad åtgärden vidtas i. Bostadsbyggnadens typ, ålder och skick inverkar på mängden sparad energi. Ju högre

ålder en byggnad har och ju sämre skick den är i, desto större är möjligheterna att uppnå en spareffekt.

Man har för avsikt att genom en förordning av statsrådet föreskriva om stödåtgärder. Åtgärderna skall väljas på det sättet att verkningarna när det gäller att förbättra energihushållningen blir så stora som möjligt. Till exempel när det gäller fönster skall man välja alternativ som sparar mycket energi. Mera detaljerade beräkningar över miljökonsekvenserna kan dock presenteras först när man känner till både vilket bostadshusbestånd som skall understödjas och vilka åtgärder som skall vidtas.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid miljöministeriet. Arbetet med beredningen har skett i samarbete med Statens bostadsfond. Vid beredningen har finansministeriet och Finlands Kommunförbund hörts.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1 §. *Tillämpningsområdet och förhållandet till statsunderstödslagen.* Det föreslås att lagen skall tillämpas på understöd som beviljas med medel från Statens bostadsfond inom ramen för den bevilningsfullmakt som fastställts i statsbudgeten. Det är skäl att begränsa beviljandet av understöd till endast sådana reparationsobjekt som är bostäder eller bostadsbyggnader som efter reparationen används som åretruntbostad. Det tidigare användningsändamålet för byggnaden kan också innebära att den använts som anstalt. Understöden är fortfarande inte avsedda att stöda ändring av fritidsbostäder till att användas som åretruntbostad.

Som en allmän lag vid beviljandet av understöden skall statsunderstödslagen tillämpas, till vilken det hänvisas i den föreslagna paragrafen.

2 §. *Avsikten med understöden.* I paragrafen specificeras noggrannare de särskilda ändamål som hänför sig till förbättrandet av bostadsförhållandena och energihushållningen och som man har för avsikt att främja genom att bevilja understöd. En del av understöden beviljas på basis av social och ekonomisk ändamålsenlighet medan en del hänför sig till utvecklande av förbättringar och underhåll av bostadshusbeståndet sett ur en vidare synvinkel. Med energiunderstöd strävar man efter att minska utsläppen av växthusgaser som förorsakas av bostadsbyggnadernas energianvändning.

I 1 mom. 1 punkten föreslås bestämmelser om reparation av bostäder för åldringar och handikappade med understöd på sociala grunder. Det här har varit det centrala användningsändamålet för understöden under hela den tid som reparationsunderstöd har beviljats. Avsikten är att en del av understödsresurserna fortfarande skall riktas till förbättring av bostadsförhållandena för krigsveteranfamiljer eller för sådana som är jämförbara med dem.

Enligt 1 mom. 2 punkten skall man fortfarande bevilja hissunderstöd och understöd för reparation av hissar samt för avlägsnande av andra rörelsehinder. Till avlägsnande av rörelsehinder hör till exempel avlägsnande av trösklar och byggande av ramper.

Den nya ordalydelsen i 1 mom. 3 punkten utvidgar i någon mån den möjlighet att bevilja understöd som definieras i den nu gällande lagen. Enligt den nu gällande lagstiftningen kan understöd beviljas endast för reparationer som bidrar till att personer med ett särskilt behov av öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården kan bo hemma. När det gäller ändring av användningsändamål har dessa understöd främst använts till att bygga om anstaltsbyggnader så att de lämpar sig för stödboende för åldringar och handikappade.

Åren 1995, 1996 och 1997 var det möjligt att använda s.k. understöd till inrättningar i mera utvidgad bemärkelse och bl.a. bygga om anstaltsbyggnader till att användas som bostäder för studerande. Förverkligandet av objekten resulterade i positiva erfarenheter även om försöket i övrigt också avslöjade problem, t.ex. då reparationskostnaderna blev mycket höga för vissa objekt. I propositionen föreslås en bestämmelse som gör det möjligt att med understöd till inrättningar understöda bostadsbyggnader som skall användas av bl.a. studerande.

Med det understöd som avses i denna punkt kan man också fortfarande stöda ändringar i användningsändamålet för utrymmen i bostadsbyggnader, t.ex. så att de blir utrymmen för öppen vård.

Med avlägsnandet av sanitära olägenheter på sociala grunder i 1 mom. 4 punkten avses understöd i sådana situationer där en familj på grund av höga reparationskostnader för ett hus eller en bostad hamnar i ekonomiska svårigheter. Behovet av reparation kan t.ex. ha förorsakats av mögel- eller fuktskador. Understöd har beviljats på mycket stränga behovsprövningsgrunder. Man har inte för avsikt att göra ändringar i nuvarande praxis.

Punkt 1 mom. 5 gäller reparation av

bostadsaktiebolagshus på bostadsområden som är föremål för särskilda utvecklingsåtgärder. Genom förortsprojekt har man redan länge strävat efter att förhindra att bostadsområdena blir negativt ensidiga. Projekten har i synnerhet riktats till förorter med flervåningshus med hyresbostäder som byggts på 1960- och 1970-talen. För att inleda reparationer av bostadsaktiebolagshus i dessa förorter har reparationsunderstöd fortfarande beviljats, även om man i övrigt har slutat bevilja reparationsunderstöd till bostadsaktiebolag. Det är dock skäl att fortsätta bevilja understöden på det sätt att förortsprojektsområden inom vilka det finns hus som kan få understöd tydligt utses endast för en viss tid som hänför sig till projektet. Genom att understöda det i 1 mom. 6 punkten avsedda genomförandet av en planmässig reparationsverksamhet för bostadshusbeståndet vill man stöda goda förfaringsätt så att de blir praxis inom bostadshusbeståndets fastighetsskötsel. Till de understöd som avses ovan hör i detta nu understöd för bedömningar och undersökningar av en byggnads skick, understöd för servicehandbok och understöd för planeringskostnader för ombyggnadsåtgärder. De nya energiunderstöden för bostäder enligt 1 mom. 7 punkten är avsedda att riktas till åtgärder med vilka man kan förbättra värmeisoleringen i bostadsbyggnadens klimatskärm, förnya eller reparera ventilations- och värmesystem och deras funktion eller ta i bruk förnybara energiformer. Åtgärderna skall grunda sig på en utförd energiekonomisk helhetsgranskning. I paragrafens 2 moment föreslås bestämmelser om bemyndigande av statsrådet att utfärda förordning. Genom förordningen föreslås närmare bestämmelser om understödets användningsändamål, beviljande, utbetalning och användning. 3 §. *Förutsättningar för beviljandet.* I 7 § statsunderstödslagen finns allmänna förutsättningar för beviljande av statsunderstöd uppräknade. Utöver detta är det skäl att föreskriva ännu noggrannare om vilka faktorer som skall beaktas vid beviljandet av reparations- och energiunderstöd. När man överväger om det är ändamålsenligt att bevilja understöd skall den bostadspolitiska ändamålsenligheten

beaktas, dvs. användningsbehovet av och användningstiden för objektet som bostad. För en del av objekten föreslås bestämmelser med mera detaljerade användningsbegränsningar enligt 6 §. Ändamålsenligheten med reparationsåtgärderna innebär utöver detta att de åtgärder som vidtas förutom bostadspolitiskt också skall vara tekniskt ändamålsenliga. Bedömningen av vikten av de energiekonomiska verkningarna betonas speciellt vid beviljandet av energiunderstöd. Dessutom skall understödandet också vara kostnadseffektivt, dvs. reparationskostnaderna skall bedömas vara skäliga. Enligt propositionen ges inga närmare bestämmelser om reparationsåtgärdernas karaktär. Reparationsåtgärderna kan sålunda innefatta både ombyggnad och grundlig renovering. För reparationer som endast är av typen årsreparation är det dock inte skäligt att bevilja understöd, om inte reparationerna främjar bevarandet av byggnadens skick. Vid beviljandet av understöd skall det utredas vilken annan finansiering reparationsprojektet har. Förslaget motsvarar nuvarande praxis i det att flera olika slags reparationsunderstöd i allmänhet inte beviljas för samma reparationsåtgärd. Understöd kan fortfarande beviljas för samma reparationsåtgärd då det å ena sidan är fråga om planering av reparationsåtgärden och utredningar som hänför sig till den och å andra sidan det egentliga genomförandet av åtgärden. Ett sådant beviljande i två skeden kan främja att ett beslut om att inleda reparationsarbetet fattas samt stöda förverkligandet av en plan av tillräcklig kvalitet. Enligt propositionen kan understöd i regel endast beviljas för reparationskostnader för den del för vilken man inte har rätt eller möjlighet att få ersättning eller offentligt stöd. Understöd beviljas sålunda inte om kostnaderna ersätts eller kan ersättas på basis av en försäkring eller i form av skadeersättning. Det samma gäller förhållandet till andra offentliga stöd, varav det oftast är fråga om stöd som på basis av lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) beviljas gravt handikappade för ändringsarbeten i bostaden. Som ett undantag från vad som angetts ovan skall understöd dock kunna beviljas också för sådana reparationskostnader för vilka man

också har möjlighet att få lån eller räntestöd som beviljas av Statens bostadsfond eller Gårdsbrukets utvecklingsfond. Detta behövs eftersom understöd som beviljas på sociala grunder riktas till privathushåll som är i en mycket svag ekonomisk ställning. Genomförandet av reparationerna förutsätter ofta att en del av finansieringen fås i form av understöd.

I regel beviljas understöd inte om reparationsarbetet har påbörjats innan understödsbeslutet har fattats. Beviljandet av understöd är dock möjligt också då reparationsarbetets ändamålsenlighet godkänts med ett skilt beslut av statsbidragsmyndigheten, i vilket både den tekniska och den ekonomiska ändamålsenligheten med reparationsarbetet har bedömts. I annat fall kan understöd endast beviljas av motiverade särskilda skäl för förverkligandet av användningsändamålet, vilka den som beviljar understödet också är skyldig att specificera.

4 §. *Understödstagaren.* Understöd beviljas i de flesta fall till byggnadens eller bostadens ägare. Om det är fråga om ett bostadsaktiebolagshus beviljas understödet till bostadsaktiebolaget, om inte reparationsåtgärden är sådan som inte hör till bolagets ansvarsområde. Understöd som beviljas för sådana här reparationsåtgärder som i allmänhet företas invändigt i en bostad beviljas aktieägaren. Underhållsansvaret kan också ha överförts t.ex. på hyresgästen. I sådana fall här kan understödet beviljas denna ansvarspart, förutsatt att det är fråga om en varaktig eller långvarig situation. Om underhållsansvaret har överförts genom ett avtal förutsätts att avtalet är skriftligt.

Det föreslås att möjligheten för kommuner och samfund med kommunbakgrund att få understöd begränsas såsom tidigare. Av ärendets natur följer att behovsprövade understöd då inte kommer i fråga. Det är inte heller skäl att bevilja understöd för reparation av sådana bostadsaktiebolagshus där kommunen har bestämmande inflytande. Med bestämmande inflytande avses sådant bestämmande inflytande som definieras i 1 kap. 5 § 1 mom. 1 punkten bokföringslagen (1336/1997). Avsikten med understöden är i synnerhet att underlätta beslutsfattande i vanliga bostadsaktiebolag där antalet beslutsfattare ofta utgör ett hinder för beslut om reparation.

5 §. *Beviljare av understöd.* Beviljandet av reparationsunderstöd har delats upp mellan Statens bostadsfond och kommunerna. Bostadsfonden beviljar understöd då det är fråga om beviljande av understöd för installerande av hiss och avlägsnande av rörelsehinder, ändring av byggnaders eller lokaliteters användningsändamål eller undanröjande av sanitär olägenhet. Övriga understöd beviljas av kommunen, dvs. när användningsändamålet är reparation av bostäder för åldringar eller handikappade, reparation av bostadsaktiebolagshus eller stöd för planmässig reparationsverksamhet. Bostadsfonden beviljar understöd också i sådana här fall när understödet har beviljats en kommun eller samkommun. Behörighetsfördelningen grundar sig på att det är skäl att fatta de talrika understödsbeslut som gäller enskilda hushåll i kommunen. Om ett stort understöd skall beviljas till ett enda reparationsobjekt eller om understödandet är förknippat med en omfattande prövningsrätt fattas beslutet av bostadsfonden. På det sättet kan man garantera tillräcklig enhetlighet vid beviljandet av understöd.

I enlighet med grunderna för den ovan nämnda behörighetsfördelningen föreslås att energiunderstöden i regel skall beviljas av kommunerna. I övrigt är det skäl att bibehålla den nuvarande behörighetsfördelningen i fråga om reparationsunderstöd oförändrad. Ansvar och uppgifterna vid beviljandet av reparationsunderstöd ankommer på den kommun där den bostad eller bostadsbyggnad som skall repareras är belägen. Kommunerna kan grunda en samkommun eller annars ingå ett skriftligt avtal om samarbete.

6 §. *Begränsning av användningen.* Med reparationsunderstöden har en begränsning i anslutning till användning och överlåtelse av bostäder varit förknippad i de fall då understöd har beviljats för reparationsåtgärder av bostadsbyggnader eller bostäder för åldringar eller handikappade eller reparationsåtgärder som krävs för att undanröja sanitära olägenheter. Dessa understöd beviljas på sociala grunder och kan täcka en stor del av reparationskostnaderna. Tidsbegränsningen har varit fem år, vilket innebär att bostaden under fem år skall användas som bostad av hushållet eller av ett annat hushåll som uppfyller samma behovsprövningskriterier.

Av motiverade skäl har beviljaren av understödet kunnat bevilja undantag från användningsbegränsningen. För denna del föreslås att användningsbegränsningen bibehålls enligt gällande lagstiftning.

En bestämmelse om användningen av statsunderstöd finns i 13 § statsunderstödslagen. Om statsunderstödet t.ex. har beviljats för grundlig förbättring av egendom, får denna egendom enligt paragrafens 3 mom. inte på ett bestående sätt användas för något annat ändamål än det som bestäms i statsunderstödsbeslutet, och ägande- eller besittningsrätten till egendomen får inte överlätas till någon annan under användningstiden. Enligt paragrafens 4 mom. är användningstiden för egendom som är föremål för statsunderstöd 30 år efter att statsunderstödet beviljades, bl.a. i det fall att statsunderstödet har beviljats för grundlig förbättring av en byggnad eller en lägenhet. Enligt momentet kan det dock också bestämmas om en kortare användningstid, om detta är motiverat med tanke på ändamålet med statsunderstödet.

Det är möjligt att sätta mera omfattande begränsningar för beviljandet av reparationsunderstöd än vad de är nu men användningsbegränsningar enligt statsunderstödslagen är inte möjliga i fråga om alla objekt som stöds. Till exempel är det i praktiken problematiskt koppla begränsningarna i fråga till understöd som beviljas för reparation av bostadsaktiebolagshus och understöd för inrättande av hissar.

Det är nödvändigt att man som en ny användningsbegränsning föreskriver en användningsbegränsning på 30 år som hänför sig till understöd som beviljas för ändring av en byggnads användningsändamål som bostad. Enligt förslaget skall byggnaden användas som bostadsbyggnad under den nämnda tiden. Beviljaren av understödet kan också i fråga om den här begränsningen bevilja undantag av särskilda skäl. Ett särskilt skäl kan t.ex. vara en kraftig oförutsedd förändring i ortens arbetsmarknadssituation så att det inte längre finns efterfrågan på ifrågakvarter bostäder.

Ifråga om energiunderstöden föreslås inga begränsningar för överlåtande eller användning av byggnader eller bostäder.

För att skydda egendomen skall inga andra villkor än de som nämnts tillfogas understöden när det gäller användning och

överlåtelse av bostäder eller bostadsbyggnader.

7 §. *Granskning av understödsobjektet.* Enligt 17 § 3 mom. statsunderstödslagen är granskning förbjuden i utrymmen som omfattas av hemfriden. Förbudet hänför sig till bestämmelsen om skydd för hemfriden i 10 § grundlagen. Enligt 10 § 3 mom. grundlagen kan dock genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden men som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna skall kunna tryggas eller för att brott skall kunna utredas. Den föreslagna bestämmelsen om granskningen av understödsobjektet berättigar den övervakande myndigheten att gå in i utrymmen som omfattas av hemfriden under reparationens planerings-, genomförings- och slutgranskningsskede. Begränsningen av den grundläggande rättigheten kan både accepteras och anses nödvändig eftersom den i fråga om reparationsunderstöden har en nära anknytning till det allmännas skyldighet att främja bostadspolitiken enligt 19 § 4 mom. grundlagen. Vid beviljandet av reparationsunderstöd är det ofta fråga om understödstagare som är i behov av särskilt stöd. Det är ofta också till deras egen fördel att myndigheterna understöder dem vid planeringen, genomförandet och övervakningen av reparationsarbetet.

När det gäller energiunderstöden hänför sig behovet att granska understödsobjektet till det allmännas tillsynsförpliktelse i fråga om miljön enligt 20 § 2 mom. grundlagen.

Den granskningsrätt som sträcker sig till hemfridssfären skall däremot inte omfatta övervakning av användningsbegränsningarna. Tillsynen skall också annars i praktiken i huvudsak utföras som en tillsyn som sker på basis av dokument.

8 §. *Styrning och tillsyn av kommuner.* Statens bostadsfond och kommunerna har tillsynsskyldighet när det gäller de understöd som de beviljar. Tillsynen omfattar både övervakning av användningen av understödsmedlen och övervakning av användningen av bostaden eller bostadsbyggnaden om en användningsbegränsning är förknippad med beviljandet av understödet. Dessutom skall Statens bostadsfond övervaka kommunernas förfarande vid beviljandet av understöd och i ärenden som ansluter sig till understöden. För att kunna genomföra tillsynen i praktiken

skall Bostadsfonden ha rätt att få tillgång till det material och de uppgifter och utredningar som behövs för uppgiften.

I paragrafen föreslås dessutom en bestämmelse om att styrningen av kommunerna i de nämnda ärendena också skall ankomma på Bostadsfonden. Styrningen behövs för att ett tillräckligt enhetligt förfarande skall kunna garanteras vid beviljandet och i andra ärenden som ansluter sig till understöden.

9 §. *Återkrävande av understödet från kommunerna.* Om det framkommer att en kommun har förfarit i strid med normerna i fråga om beviljande av understöd eller i ärenden som ansluter sig till understöden kan Statens bostadsfond avstå från att betala understödsbeloppet till kommunen eller återkräva det med eventuella räntor och dröjsmålsräntor. Det är dock skäl att återkräva understödet endast i sådana fall där felet eller försummelsen inte är ringa. Räntorna eller dröjsmålsräntorna skall också kunna göras skäligare.

I sådana här fall där understödstagaren handlat i god tro skall kommunen av egna medel betala understödet till understödstagaren eller av egna medel betala tillbaka det belopp som återkrävs.

2. Närmare bestämmelser

Det föreslås att närmare bestämmelser om understödets användningsändamål, beviljande, utbetalning och användning

utfärdas genom förordning av statsrådet.

3. Ikraftträdande

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och är avsedd att behandlas i samband med denna. Lagen föreslås träda i kraft vid ingången av 2003. Genom lagen upphävs lagen den 18 december 1998 om understöd för reparation av bostäder.

4. Lagstiftningsordning

Det föreslås att lagförslaget i propositionen behandlas som en vanlig lag. På grund av tillsynen av användningen av understöden är det nödvändigt att utföra granskningar också inne i bostäderna. Även om 7 § i lagförslaget i vissa situationer möjliggör granskning av understödsobjektet också i utrymmen som omfattas av hemfriden kan det inte med hänvisning till tidigare praxis anses hindra att lagförslaget behandlas som en vanlig lag (så t.ex. enligt GrUU 17/1997). Granskningarna hänför sig i fråga om reparationsunderstöd till det allmänna skyldighet enligt 19 § 4 mom. grundlagen att främja bostadspolitiken. I fråga om energiunderstöden hänför sig granskningarna till förpliktelsen enligt 20 § 2 mom. grundlagen som gäller miljöärenden.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om understöd för reparation av bostäder och energiunderstöd

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde och förhållandet till statsunderstödslagen

Av medel från Statens bostadsfond kan understöd inom ramen för de bevillningsfullmakter som årligen fastställs i statsbudgeten beviljas för reparation av bostäder eller bostadsbyggnader som används som bostad året om eller för anstaltsbyggnader som tas i bruk för detta ändamål, enligt vad som föreskrivs i denna lag. På de understöd som avses i denna lag tillämpas dessutom bestämmelserna i statsunderstödslagen (688/2001), om inte något annat föreskrivs nedan.

2 §

Syftet med understöden

Med understöden kan följande åtgärder understödjas:

- 1) reparation av bostäder för åldringar och handikappade på sociala grunder,
- 2) installerande av hiss i redan befintliga flervåningshus och reparationer i syfte att avlägsna rörelsehinder,
- 3) reparationer genom vilka användningsändamålet för byggnader eller för utrymmen i bostadsbyggnader ändras så att de blir bostäder eller utrymmen som tjänar som bostäder för boendegrupper som är i behov av ekonomiskt eller särskilt vårdstöd,

4) undanröjande av sanitära olägenheter på sociala grunder,

5) reparation av bostadsaktiebolagshus på bostadsområden som är föremål för särskilda utvecklingsåtgärder,

6) genomförande av en planmässig reparationsverksamhet för bostadshusbeståndet och

7) förbättring av bostädernas energihushållning och minskning av utsläpp som förorsakas av energikonsumtion inklusive ibruktagande av förnybara energiformer.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om understödets användningsändamål, beviljande, utbetalning och användning.

3 §

Förutsättningar för beviljandet

Då understöd beviljas skall behovet av eller användningstiden för den bostad eller byggnad som repareras samt reparationsåtgärdernas ändamålsenlighet samt verkningar för energihushållningen beaktas. Reparationskostnaderna skall vara skäligen.

För samma reparationsåtgärd kan inte beviljas flera reparations- eller energiunderstöd, om det inte är fråga om särskilda understöd för olika skeden av en och samma reparationsåtgärd.

Understöd beviljas endast för den del av reparationskostnaderna för vilken sökanden inte har fått eller kan få ersättning eller annat offentligt stöd med undantag av lån eller räntestöd som beviljas av Statens

bostadsfond eller Gårdsbrukets utvecklingsfond.

Understöd kan beviljas endast för sådana reparationsarbeten som inte har påbörjats innan statsbidragsmyndigheten har beviljat understödet eller godkänt ändamålsenligheten i reparationsarbetet. I annat fall kan understöd beviljas endast av särskilda skäl för förverkligande av understödets användningsändamål.

4 §

Understödstagare

Reparations- eller energiunderstöd beviljas byggnadens eller bostadens ägare eller en aktieägare, vars aktier medför rätt att besitta den bostad som repareras. Understöd kan emellertid också beviljas den på vilken underhållsansvaret genom lag eller skriftligt avtal har överförts varaktigt eller långvarigt. Kommuner, samkommuner och sammanslutningar i vilka kommunerna har bestämmanderätt kan beviljas endast sådana understöd som avses i 2 § 1 mom. 2, 3, 6 och 7 punkten.

5 §

Statsbidragsmyndigheter

Statens bostadsfond är statsbidragsmyndighet i fråga om sådana understöd som avses i 2 § 1 mom. 2—4 punkten. Kommunen är statsbidragsmyndighet i fråga om de understöd som avses i 1 samt 5—7 punkten i nämnda moment. Statens bostadsfond är dock statsbidragsmyndighet också i fråga om dessa understöd, om understödet beviljas en kommun eller samkommun.

Kommunen ger vid behov utlåtande om understödsansökan då Statens bostadsfond är statsbidragsmyndighet.

Statsbidragsmyndighet är den kommun där den bostad eller den bostadsbyggnad som skall repareras är belägen, om inte kommunerna sinsemellan skriftligen avtalar om något annat.

6 §

Begränsning av användningen

En bostad eller en bostadsbyggnad för vilken reparationsunderstöd har beviljats enligt 2 § 1 mom. 1 eller 4 punkten skall användas som bostad för understödstagaren och dennes hushåll eller något annan hushåll som uppfyller förutsättningarna för erhållande av reparationsunderstödet i fråga under fem år från beviljandet av stödet. En bostadsbyggnad för vilken har beviljats understöd för ändring av användningsändamålet enligt 2 § 1 mom. 3 punkten skall användas som bostadsbyggnad i 30 år från beviljandet av understödet. Statsbidragsmyndigheten kan av särskilda skäl bevilja befrielse från den ovan nämnda användningsbegränsningen.

Till reparations- eller energiunderstödet får inte fogas något annat villkor än det som anges i 1 mom. i fråga om begränsning av överlåtelse eller användning av en byggnad eller en bostad.

7 §

Granskning av understödsobjektet

En tjänsteman som granskar användningen av reparations- och energiunderstöd har i den utsträckning som granskningen kräver rätt att komma in i utrymmen som skall repareras eller har reparerats med understöd under planerings- och genomföringsskedet samt i samband med slutgranskningen av reparationsarbetet. Statsbidragsmyndigheten kan i samband med beviljandet av reparations- och energiunderstöd kräva att mellangranskningar utförs i de utrymmen som är föremål för reparation och att en slutgranskning ordnas när reparationsarbetet slutförts. Statsbidragsmyndigheten skall ordna slutgranskningen inom en rimlig tid efter att reparationsarbetet slutförts.

8 §

Styrning och tillsyn av kommuner

Statens bostadsfond styr och övervakar kommunernas förfarande vid beviljandet av understöd och i ärenden som ansluter sig till understöden. Bostadsfonden har rätt att få tillgång till de handlingar, uppgifter och utredningar som behövs för tillsynen.

9 §

Återkrävande av understödet från kommunen

Om kommunen har förfarit i strid med bestämmelser eller föreskrifter, och felet eller försummelsen inte är ringa, kan Statens bostadsfond helt eller delvis avstå från att betala understödsbeloppet till kommunen eller hos kommunen helt eller delvis återkräva det av kommunen beviljade understödsbeloppet.

Om det är fråga om ett understöd som beviljats utan grund, skall kommunen betala ränta på det belopp som återkrävs från den dag då understödet betalades ut enligt den räntefot som avses i 3 § 2 mom. räntelagen (633/1982).

Om det belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som Statens bostadsfond fastställt skall en årlig dröjsmålsränta betalas till bostadsfonden

enligt den räntefot som avses i 4 § 1 mom. räntelagen.

Statens bostadsfond kan besluta att den ränta eller dröjsmålsränta som avses i denna paragraf helt eller delvis får lämnas obetald om den fulla räntebetalningsskyldigheten är oskälig med tanke på de förhållanden och förfaranden som ligger till grund för återkrävandet.

10 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Genom denna lag upphävs lagen den 18 december 1998 om understöd för reparation av bostäder (1031/1998).

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 17 september 2002

Republikens president

TARJA HALONEN

Minister Suvi-Anne Siimes